

ISBN: 978-625-7587-90-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 540

Kültür

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Yayıma Hazırlayan

Murat k. Murat

Düzeltili

Merve Uygun

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Ekim 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece / İstanbul

Tel: 212 624 21 11

© Özgün adı *Empires Of Time Calendars, Clocks, and Cultures* olan bu kitabın Türkiye hakkı Sanford J. Greenburger Associates aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Zamanın Kültürel Tarihi

Takvimler, Saatler ve Kùltürler

ANTHONY AVENI

TÜRKÇESİ
SİNAN COŞKUN

KETEBE

Anthony Aveni

Russell Colgate Distinguished Üniversitesi, Astronomi, Antropoloji ve Amerikan Yerlileri Çalışmaları profesörüdür ve aynı üniversitede Fizik ve Astronomi ile Sosyoloji ve Antropoloji bölümlerinin her ikisinde de görev yapmaktadır. Dünya genelinde üç yüzden fazla üniversitede ders veren Aveni, antik Orta ve Güney Amerika kültürlerinin astronomik tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla, gelişmesine katkıda bulunduğu “Kültürel Astronomi” alanının kurucuların biri olarak kabul edilmektedir. *Rolling Stone* dergisinde hazırlanan listede Amerika Birleşik Devletleri’nin en iyi on üniversite profesörü arasında yer almasının yanı sıra Council for the Advancement and Support of Education (Eğitimi Geliştirme ve Destekleme Konseyi), Washington D.C. tarafından Yılın Profesörü seçilen Anthony Aveni; ulusal ve uluslararası pek çok ödüle layık görülmüş, çalışmaları aralarında National Geographic Society ve National Science Foundation’ın da bulunduğu çok sayıda resmi ve özel kuruluş tarafından desteklenmiştir. Saygın bilim dergilerinde yayımlanan üç yüzden fazla makale kaleme alan Aveni, 35’den fazla kitaba imza atmış ya da yayıma hazırlamış; uzman olduğu alanlarda Discovery Chanel, Learning Channel ve BBC gibi kurumların belgesel ve TV programlarına konuk olmuştur.

Anthony Aveni, sanatçı eşi Lorraine ile birlikte Hamilton, New York’ta yaşıyor.

İÇİNDEKİLER

Görsel Listesi	9
Teşekkür	11
Giriş: Bizim Zamanımız ve Onları	15

BÖLÜM I

ZAMANI HİSSETMEK VE HESAPLAMAK

1. Temel Ritimler	27
<i>Zaman Hissinin İzinde</i>	28
<i>Çeşitli İç Ritimler</i>	38
<i>Mekanizma Mecazı</i>	44
2. İlk Zaman Hesaplamaları	47
<i>Sözlü Biçim</i>	49
<i>Yazılı Biçim</i>	73

BÖLÜM II

BİZİM ZAMANIMIZ: DÜZEN DAYATMASI

3. Batı Takvimi	89
<i>Gün ve Saatler</i>	94

<i>En Küçük Zaman Birimleri</i>	100
<i>Hafta ve Günler</i>	103
<i>Ay ve Siyaset</i>	111
4. Yıl ve Tarihi Birikimi.....	119
<i>Batı Yılı</i>	120
<i>Uzun Zaman Hesaplaması ve Büyük Yıllar</i>	126
<i>Yaratılış Hikâyelerimiz</i>	153
<i>Günümüzün Saat İmparatorluğu</i>	153

BÖLÜM III

ONLARIN ZAMANI: GÖKTEKİ DÜZENİN İZİNDE

5. Kabile Toplulukları ve Aya Göre Belirlenen Toplumsal Zaman.....	161
<i>Ekolojik Döngü</i>	163
<i>Yapısal Zaman</i>	171
6. Maya Takvimi	177
<i>Giriş: Üç Amerikan İmparatorluğu</i>	177
<i>Mayalar ve Parmak Hesabı</i>	181
<i>Venüs Döngüleri</i>	207
<i>Mayaların Gerileme Dönemi</i>	232
<i>Mayalarda Zaman Hesaplamalarının Özellikleri</i>	233
7. Aztekler ve Güneş	237
<i>Kutlama Döngüsü</i>	239
<i>Dünya Diyagramı</i>	243
<i>Yaratılış Hikâyesi</i>	251
<i>Aztek Hâkimiyetini Meşrulaştırmak için Zamanın Yeniden Yapılandırılması</i>	253
8. İnkalar ve Yön Takvimi	259
<i>Güneşi Gözlemlemek</i>	264
<i>Gün Hesabı</i>	277

9. Doęu Standardı: Çin’de Zaman Hesaplamaları	283
<i>Çinlilerin Dünya Görüşü ve Zaman Mefhumu</i>	286
<i>Çin Takvimi</i>	291

BÖLÜM IV

Zamanın Dünyası

10. Temel Ritimler Üzerine	
<i>Mükerrer Döngüler</i>	303
<i>Zamanın Doğrusallaştırılması</i>	306
<i>Ritimleri Kontrol Etmek</i>	308
SONSÖZ	315
NOTLAR	317

GÖRSEL LİSTESİ

Resimler

Öğle Yemeğinden Dört Yıl Önce, Wendell Castle

Limonlar ve İstiridyeler, Georges Braque

Masa Takvimi, Roy Lichtenstein

Mayaların kutsal kitabı *Popul Vuh*'ta geçen efsanevi ikiz kardeşler

Saatın Gizemi, Giorgio De Chirico

Dört Mevsim, Antonio Vivaldi

Şekiller

1.1 İstiridyeler, yeni bir zaman standardına uyum sağlıyor

1.2 Kovana yeni giren bal arısının sallanarak yaptığı dans

1.3 Farenin sirkadiyen saati

1.4 Eski bir ay takvimi

2.1 İlk Yunanlar, doğanın işaretlerini kullanırdı

2.2 Tekvin'deki yaratılış hikâyesini anlatan resim

2.3 Yunanların *Theogonia*'sında yaratılış

2.4 Bölünmüş zaman modelleri

2.5 İlk yazılı takvim

2.6 Kuzey Meksika'dan ilkel bir takvim

2.7 Stonehenge

2.8 İlk Hint-Avrupa yazı sistemi

3.1 Zaman ölçümünde hassasiyetin gelişimi